

BÓN

Forma que revesteix el nom (*I*)*bon* dels alts espanyols del Pirineu central a Aragó, generalment reduït a *Boun*, en el vessant gascó, prop de Luixon, i més a l'Est a *iou* (Rohlf, *Le Gc.* 27): l'estudi en PVARGc, 514a; a Luixon pron. amb *-m* final (*lac det Boum* te. Luixon), Pic de *Boum* te. Castillon-Larboss; també els ribagorçans anomenen el *Bóm* aquest gran cim fronterer: Bonansa XIX, 129.17): la *-m* final darrere la labial *-b-*, s'explica pel fenomen fonètic que exposo en la meua obra, p. 38, n. 27b.

BO(N)-, BONA-

Compostos formats per aquest adjectiu.

A) BONAIRE. En algun d'aquests noms, especialment el primer i el segon, i algun dels valencians, és versemblant que es tracti d'un compost ll. BONUM AGRUM 'camp bo'. 1) Llogaret (o carrer del *Bonaire* (DAG) te. Sagàs (Berguedà). 2) *El Bonaire*, baixada a mig aire de la Seu de Lleida (Lladonosa, *Ci. Lda.*, p. 46). 3) Collado del *Bonaire* te. Alfara de la Baronia (xxx, 37.12). No sé si és antic un mas *Bonaire* de Xi-xona, ni si és antiga la forma *Bonaire* te. Benissa.¹ Sengles carrer de *Bonaire* a Morella, a St. Mateu del Maestrat, Onda i Serra de la Calderona.

B) BONDIA 1) *Mas de Bondia* [1359: *CoDoACA* XII, 56], veïnat te. Montornès de Segarra. 2) *Mas de Bondia* te. Useres (xxix, 13.13). 3) Alqueria de *bon-dia*, antiga te. Patraix (J. G. M., 1962). En tots ells es tracta del NP *Bondia*, que J. Segura (*Veü del Monts*. 1896, 314) troba com a nom de dona en l'arxiu de St. Coloma de Queralt; i *Bonadies* ibid. en Pujades, *Cròn.* III, 67.

C) *Bon-li-sap*: indret que havia existit en el Baix Llobregat, prop de S. Joan Despí: «Scti. Johannis Pini, prope *Bonlisab*» [sic?], en un doc. de 1186, signat «Johannis de *Bonlisab*» (*Cart. St. Cugat* III, 305): NP al·l. 'li sap bo', 'home agradós'.

D) BONMATÍ veïnat i colònia te. Amer: *bommati* a Girona; *bonmati*: és el nom de la casa més antiga del veïnat i ja es troba en doc. de segles enrere: Casac. a Anglès (1920); *bommati*, 1964 (Amer XLIV, 83). Ve d'un NP (al·l.) d'un home matiner: habitant de Ponts a. 1388 (arx. Solsona). 2) Caseta de *Bonmati* te. Santa Pola. 3) *La Balsa dels Bonmatins* te. Elx (xxxvi, 125.24, 137.18).

E) BONREPOS. 1) Priorat o monestir de *Bonrepòs*, a Sant Blai te. la Morera de Montsant: ja en dona notícia de 1292, J. Lladonosa (*Serra d'Or*, abril 1964, 246, n. 10 i 7). Bon nom per a paratges a on enviaven, allunyant-los del monestir principal, certs monjos *sine cura*, erudita o malaltissa, o amb... *cura satiore*: així el nom es repeteix en altres llocs del mateix caràcter o de diferent inspiració religiosa. 2) Id., priorat de les Avel·lanes (Noguera) [ja princ. S. XIII, BCEC 1909, 258].

3) Situat prop de Sant Salvador de Toló i no

lluny de la Conca de Meià (30 o 40 k. lluny de les Avel·lanes), en ple Montsec, disfressat llatinement com *Bone quiesce*: ja en parla Camós a. 1657 (CCandi, BCEC IX, 118 ss., 137). 4) També seria aquest en una mesura o altra, l'origen semàntic de *Bonrepòs*, que deu ser pare de *Monrepòs*, així pron. 1968 (a Bergua), immediat S. d'Escusaquat, Sierra de Guara: pel «Puerto de Monrepòs» passa la Sierra de Guara-Catala a ctra. d'Osca a Ipiés (Canellas, en l'ed. del *Cart. de Fanlo*, p. 34, i p. 12, n. 12, refent documentació perduda o dispersa, cita un dossier de reedificació de *Orca*, en te. de *Monrepòs*, a. 1638).

5) Però quant al BONREPOS, poble de l'Horta de València, dubto molt que aquesta sigui l'etim. veritable, encara que segons SSiv. (p. 155) ja tenia 20 cases de «cristianos viejos» l'any 1574, no se li havia concedit parròquia pròpia sinó que depenia de *Carpesa*, junt amb *Mirambell*; i solament llavors se'ls va fer parròquia a part, perquè «los moriscos de Mirambell no podían ir a misa a Carpesa»; i no ens diu si llavors també hi havia gaires moriscos a Bonrepòs; però sí que aquest poble ja existia el 1472, com a alqueria atorgada al Cavaller Menaguerra. Però explica que aleshores se'n deia *Bellrepòs*. Ja consta escrit *Bonrepos* en el cens de 1609: junt amb *Mirambell* amb 13 moriscos i 12 cristians el 1572, 23 moriscos el 1602 i 15 el 1609 (Lapeyre i Reglà). Però només *Mirambell* tot sol figura en el *Libre de Antiguitats* (1a. meitat S. XVII).

Hi ha forts motius per sospitar que tot això: tant *Mirambell* (nom transportat del *Mirambell* del Princ.), com el nom de *Bonrepòs*, abans *Bellrepòs*, siguin disfresses catalanes de noms més o menys diferents que els donarien els moriscos. Car aqueix *Bel-* és altament suspecte de pura moreria. En efecte, en els noms NPP formats amb *Ben-* 'fill', quan aquest mot anava seguit d'article (+ subst. o NP) s'hi contreia vulgarment *Bel-* en *Bel-*. En la llista de NPP algerians (GGAlg., pp. 33-40) en compto 280 formats com *Bel-Qâsim* (< *Ben-el-Qâsim*), i encara s'hi podrien afegir aquells en *B. el-r-*, que s'assimilen normalment en *Be-r-R-*.

En aquest *Belrepòs* del S. xv s'oculta certament un d'ells. Podrien ser molts, perquè les arrels àrab. *rbb*, *ryb*, *rbt*, *rb^o*, totes elles estan molt representades entre els NPP d'Algèria (p. 43, 46, 326); la darrera també a Aràbia (*Rab'ân* i un altre: Hess, 24b); i en gran part amb formes de vocal *o*, o bé *â*, a la síl·laba final.

Es podria pensar en *Ben-el-Rebbâh* > *Bel-rebbâh*, que a Algèria es registra en la forma assimilada *Be-r-Rebbâh* (GGAlg., 46), de l'arrel *rbb* 'aprofitar-se' que Abenkhalidun, *Prol.*, usa en el sentit de «obtenir les faveurs d'une femme» (Dozy, *Suppl.* I, 499b); i el nostre *RMa* el dona en el sentit de 'deshonrar-la, envetllar-la' («deflorare», 164b, amb part. pass. *mar-bâba*, 355.5, que per tant deu ser 'dona desdonzellada'); un substantiu *râbbâh* no figura que jo sàpiga en dicccs., però és del tipus formatiu corrent usat com subst. intensiu, o habitual; per tant sembla que significaria 'home femeller, deshonra-dones'; ¿doncs *Be-l-Râbbâh* 'fill del femeller'? No hi hauria dificultat fonètica, car la *â* davant *h* sona *â*, la *bb* geminada valia